

EN
MINNESSKRIFT
ÖVER
SÖDRA BOSTADSFÖRENINGEN
U. P. A.
1879 — 1929

EN
MINNESSKRIFT
ÖVER
SÖDRA BOSTADSFÖRENINGEN
U. P. A.
1879 — 1929

UNDER INNEVARANDE ÅR FYLLER SÖDRA BOSTADSFÖRENINGEN 50 ÅR. I anledning härav uttalades av ledamöter vid föreningens årsmöte 1928 en förhoppning, att detta jubileum måtte firas med bl. a. utgivande av en, om ock blygsam, minnesskrift, innehållande i korta drag föreningens tillkomst och vidare utveckling intill nu. Styrelsen, som fick detta uppdrag, söker härmed genom undertecknad i ytterst sammanträngd form lösa denna sin uppgift i och med detta lilla häftes utgivande, under livligt beklagande, att en för föreningen och isynnerhet för dess historia så livligt intresserad medlem som dess mångåriga sekreterare herr P. V. Hellgren ej längre finnes bland oss, ty då hade självfallet detta uppdrag överlåtits på honom, och skulle han säkerligen med förtjusning åtagit sig detsamma. Efter firandet av föreningens 20-åriga tillvaro utgav han nämligen en, som han kallade "Kort återblick över Södra Bostadsföreningens — utan personlig ansvarighet — verksamhet under åren 1879—1898" samt har sedermera sammanskrivit en hel del intressanta uppgifter om föreningen i "Anteckningar över Södra Bostadsföreningens u. p. a. verksamhet" fram till år 1918. Dessa båda handlingar samt styrelse- och revisionsberättelser för de gångna åren jämte protokoll ligga till grund för följande framställning.

Vad man får veta om de allmänna betingelserna för föreningens bildande bekräftar endast det gamla ordstävets, att allting går igen. I en av ovannämnda källor står det nämligen: "Under loppet av 1870-talet, synnerligast under senare hälften av detsamma, rådde då, liksom nu, inom huvudstaden en stor bostadsbrist. Det var nästan omöjligt att få förhyra mindre lägenheter om 1 och 2 rum med kök, oaktat många hyresgäster kunde erlægga hela årshyran på en gång. För att råda bot därför, utlyste några behjärtansvärde män ett möte för diskuterandet av denna fråga och medlet därtill. Beslutet blev att bilda en förening för bostäders uppförande åt mindre bemedlade familjer och att genom inbetalningar veckovis, exempelvis 50, 75 öre à 1 krona, slutligen få sig upplåten lägenhet inom denna förenings egendom. Med stort intresse omfattades frågan av allmänheten. Den ena bostadsföreningen efter den andra uppstod, vilka inköpte tomter och bebyggde desamma med mindre lägenheter, varierande mellan 1, 2 och 3 rum med kök, som sedan uthyrdes till förenings-

medlemmar, vilka snart nog bildade så kallade bostadsbolag och från moderföreningarna inköpte och övertogo fastigheterna. — En bland dessa bostadsföreningar är denna”.

Är icke likheten med vår tid slående? Skillnaden är väl egentligen den, att det nu här i Stockholm huvudsakligen är en enda stor förening, Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening, som tar hand om det gemensamma hyresgästintresset för smärre bostadslägenheter, i stället för som förut en massa småföreningar, och att det nu för tiden rör sig om helt andra belopp, då det gäller att på detta sätt förskaffa sig bostad. På 1880-talet var det ju fråga om skäligen blygsamma insatser, även om man bortser från penningvärdets fall sedan den tiden, dock kunde de som ovan sagts, stiga ”ända upp till en krona per vecka”, nu däremot gäller det att disponera något över 1 à 2 tusen kronor för resp. 1- och 2-rumslägenheter, en medlemsavgift av 50 kr. oberäknad.

Att bostadsföreningar i allmänhet ha haft och väl ännu ha en stor social betydelse, är väl känt, men att vår förenings startande skulle vara så starkt förknippat med nykterhetsintresset, är väl en nyhet för senare generationers medlemmar. Detta framgår dock av följande: ”Under våren 1879 avhölls i Salemskapellet på Söder ett nykterhetsmöte, där frågan dryftades om att få drinkaren från krogen och medlet därför. Många talare uppträdde, men hade intet positivt förslag att framlägga, tills slutligen snickarmästaren J. A. Ullberg uppstod och föreslog, att bästa sättet vore att bilda en bostadsförening för bostäders uppförande åt de husvillan, vilka ej hade någon annan reträtt än om dagen ha sitt uppehåll på krogen, och när natten tillstundar vanligen tillbringa den på höskullar, vedbodas m. m. Enligt talarens förmenande vore det enda medlet till stävande av rusdrycksbegäret att bereda goda bostäder åt de mindre medlemmarna. Förslaget vann enhälligt bifall. Förslagsställaren och andra för saken intresserade personer satte sig nu i spetsen och inbjöd till bildande av en bostadsförening. Förslag till stadgar uppgjordes och en interimsstyrelse av 7 personer tillsattes. Redan den 17 maj 1879 avhölls den första uppboriden, då inträdesavgiften inbetalades till den nybildade föreningen av ett rätt stort antal personer. Den 7 och 14 därpå följande juni hölls sammanträden med de nyförvärvade ledamöterna för diskussion och antagande av föreslagna stadgar, vilka antogos med några smärre förändringar.

Emedan föreningen blev bildad på Södermalm, så antog den benämningen Södra Bostadsföreningen och räknar sin uppkomst från den 14 juni 1879, då stadgarna definitivt antogos. För att erhålla sanktion på dessa, uppdrogs åt den fungerande interimstyrelsen, herrarna A. Wiberg, J. A. Ullberg, P. V. Ljungström, Frith. Fjellström, J. E. Grön-

berg, C. E. Jonsson och P. V. Bonnevier, att ingå till överståthållare-
ämbetet med anhållan därom, och erhöles stadfästelse på stadgarna den
12 därpå följande juli.

Under tiden fortgick i Salemskapellet varje lördagsafton uppbörd och
inskrivning av nya ledamöter. Tillslutningen vann stor anklang, så att
vid 1879 års slut var antalet ledamöter 290, vilket sedermera ökades rätt
betydligt under de båda följande åren."

Så hade då S. B. F. blivit till med ett stycke humanitär hallstämpel på
sig men dess bättre med föga känning inom sig av det kanske då heder-
värda uteliggarskrået!

Firmanamnet ändrades i samband med lagen om ekonomiska föreningars
registrering från och med år 1897 till "Södra Bostadsföreningen utan per-
sonlig ansvarighet" (u. p. a.).

Den 2 augusti 1879 tillsattes den första ordinarie styrelsen, bestående
av de 7 personer, som voro med i interimstyrelsen, så när som på herr
P. V. Bonnevier, som ersattes med herr K. L. Espelund, och dess tid
betämdes till april 1880, då årsmötet skulle avhållas.

Föreningens förste ordinarie ordförande blev, ehuru för endast kort tid,
baptistpastor A. Wiberg.

Intresset för föreningen tyckes i början ha varit rätt livligt, enär
räkenskaperna för startåret 1879 visar ett medlemsantal av 290.

En inträdande medlem fick i avgifter erlægga dels en bottenpenning,
dels en insats. Bottenpenningen eller transportavgiften, som var en en-
gångsavgift, utgick med ett belopp av 2 kronor, och avsågs som förvalt-
ningsavgift, insatsen eller fastighetsavgiften utgick med 50 öre per vecka.
Med dessa avgifters erläggande skulle en medlem efter 5 år ha kommit
upp till ett i föreningen insatt kapital av 130 kronor, vilka avsågos att
utgöra en garanti för hyresbeloppet vid ev. förhyrande av lägenhet eller
ock fingo räknas som handpenning vid ett eventuellt inköp av lägenhet
i någon av föreningens blivande fastigheter.

Styrelsens viktigaste åtgärd, förutom att se till, att pengar flöto in i
kassan, var helt naturligt att försöka se sig om efter lämpliga byggnads-
tomter, och i detta sitt arbete fingo de hjälp av en "byggnadsnämnd" på
4 personer. Många förslag på både bebyggda och obebyggda tomter tyckas
ha framkommit, men lika hastigt refyserats, tills att föreningen äntligen
vid extra sammanträde den 18 maj 1880 med 68 ja mot 16 nej (lägg
märke till fåtalet röster!) beslöt att för ett pris av 35,000:— kronor och
med tillträde 1 april s. å. inköpa egendomen n:r 2 i kv. Nederland med
adress n:r 33 Maria Högbergsgata. På tomten (21,374 kv. fot eller 1884
kvm.), som sträckte sig ned till Bangårdsgatan, funnos uppförda tvenne
hus, ett av sten och ett av trä. På den delen av tomten, som låg åt Ban-

gårdsgatan, beslöts sedermera, att ett boningshus skulle uppföras efter ritningar av arkitekten C. Cederström till en beräknad byggnadskostnad av c:a 68,000 kronor. Den 23 juli 1881 hade man hunnit så långt att man firade "taklagsöl" och den 1 oktober stod det färdigt till inflyttning för de föreningsmedlemmar, som därom gjort anmälan. Sedan tomten styckats, varvid det nyuppförda huset fick n:r 15 i kvarteret och adressn:r 10 vid Bangårdgatan, vilket adressn:r det f. ö. ännu i denna dag bibehåller, beslöts uppförandet av ett gårdshus på densamma, helt naturligt under livliga protester från dem, som bebodde gathuset, enär de dels fingo sin fria utsikt mer beskuren, dels hade tänkt sig köpa egendomen "utan något vidare hus på tomten"! Den 1 oktober 1882 stod emellertid även detta hus färdigt att tagas i bruk av dem, som därtill enligt stadgarna gjort vederbörlig anmälan.

Så var då Södra Bostadsföreningen till slut ägare av tvenne hus om tillsammans 38 lägenheter, 2 om 3 r. och kök, 17 om 2 r. och kök samt 19 om 1 rum och kök.

Huru reallt allting här i världen är och isynnerhet begreppet modernitet, framgår bäst av styrelsens tacksägelseskraft till arkitekten Cederström, däri det bl. a. heter: "...ett fullt erkännande av de förträffliga ritningar, Ni så förtjänstfullt uppgjort till samma hus, vilket så väl till sin helhet som ock till dess särskilda lägenheter äro inredda efter nutidens fordringar, samt ett tacksamt erkännande av den osparda möda och det aldrig tröttnade nit, varmed Ni såsom kontrollant lett arbetena vid uppförandet av nämnda hus..." Och ändå fanns det icke därstädes elektriskt ljus, ej vattenklosetter, vilkas existens inom S. B. F:s egendomar dess hyresgäster i synnerhet under denna nyss framlidna kalla vinter högeligen prisat, ännu mindre värmeledning, varmvatten, badrum, parkettgolv m. m. sådant, för att inte tala om det sista skriket på detta område, den lilla stick-kontakten i väggen, vars ledning leder till den för kvarteret gemensamma radioapparaten! Men när man ingenting bättre vet om, så är man belåten med det som finns, och det voro åtminstone revisorerna efter avsyningen, ty de sade, "att styrelsen på bästa vis sökt tillgodose föreningen ett billigt och solitt hus och vid företagen granskning och besiktning av nya egendomen funnit den ändamålsenligt inredd."

Men varifrån kom då alla penningarna, som dessa byggen givetvis slukade? Det var inte då som nu, att stat och kommun sträcka en synnerligen hjälpsam hand åt bostadsföreningar, utan det var bara för styrelsen att flitigt giva sig ut på viggarrstråt till penninginstitut och enskilda. Stockholms Handelsbank lyckades vederbörande övertala släppa till ett kassakreditiv å kr. 10,000, Stockholms Inteckningsgaranti A.-B. ett kre-

ditiv å kr. 50,000:—, reversslån av enskild person kr. 11,000:—, på in-teckningar och diverse skuldsedlar lyckades man skrapa ihop 20,000 kr. och levererade varor betalades med växlar. Att de ingalunda sparade på energien, då det gällde att få allting så billigt som möjligt och att det var en god sak, man arbetade för, framgår bl. a. därav, att överståthållare-ämbetet uppvaktades med en anhållan, att lokal för uppbörd och sammanträden måtte "kostnadsfritt" ställas till föreningens disposition. Ö. Ä. anvisade nedre Börssalen men med villkor, att föreningen själv kostade på uppvärmning och städning; detta anbud måtte ej ha ansetts tillräckligt frikostigt, eftersom det av föreningen avslogs! Genom rektor Törnebladhs vid Södermalms läroverk välvilliga förmedling fingo de sedermera mot en ringa penning disponera lokal därstädes.

Talträngdheten på mötena måtte säkerligen varit stor hos de c:a 400 ledamöterna, men att förmågan att yttra sig ej stått i förhållande därtill tyckes framgå av ett förslag, att diskussionsövningar skulle avhållas. Ett utslag av nyss nämnda energi är, att under året 1880 avhölls inte mindre än 36 styrelse- och 8 föreningssammanträden, men detta allt till trots såg föreningens debet och kredit ut så här: tillgångar kr. 36,251:77, skulder kr. 36,249:94, behållning alltså 1 kronor 83 öre! Sammanträdesrekordet slogs redan året därpå, då 70 styrelse- och 3 föreningssammanträden höllos, men så visade också "tillgångar över skuld" på kr. 1,438:58.

Ett par år senare läser man i handlingarna: "a v s l o g föreningen ett förslag om att nedsätta böterna för försummad regelbunden inbetalning från 25 till 10 öre, men a n t o g ett annat förslag, gående ut på, att medlem, som uraktlåter att på tre efter varandra följande månader verkställa föreskrivna inbetalningar böte 25 öre, och för enahanda uraktlåtenhet jämväl 4:de månaden 50 öre." Man tog tydligen fasta, och det med rätta, på det gamla ordspråket: "många bäckar små" etc. Så förföll också ett förslag om tryckning av katalog över föreningens medlemmar, vilken nog skulle varit till god hjälp vid valen, men som skulle åsamka föreningen en onödig utgift.

År 1882 företogs en liten ändring i organisationen, i det styrelsemedlemmarnas antal reducerades från 7 till 5 och den s. k. byggnadsnämnden indrogs.

Under detta år inträdde endast en ny ledamot och tillgångarna, i vilka fastigheterna vid Högbergs- och Bangårdsgatorna upptogos, utgjorde kr. 163,786:28, skulder 157,783:12, tillgångar över skulder kr. 6,003:16.

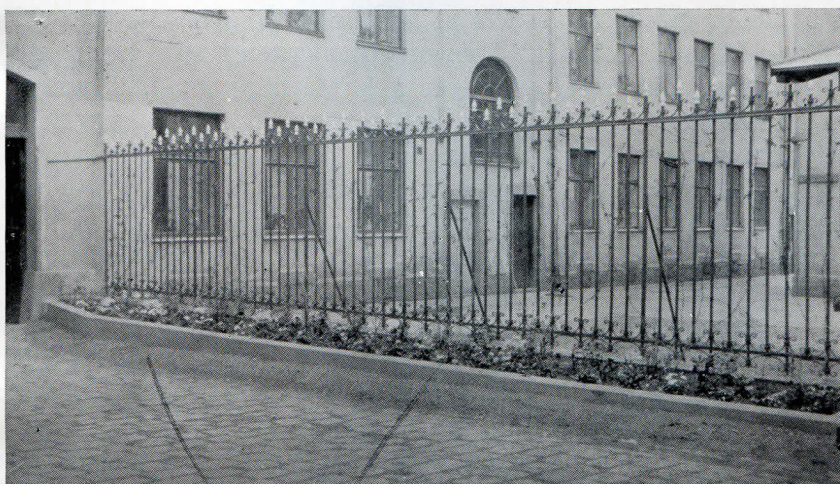
Året 1883 gjorde sig föreningen av med sina fastigheter, i det att genom avtal av den 28 juni fastigheten N:o 33 vid Högbergsgatan såldes till föreningens dåvarande ordförande, bokbindarmästaren C. W. Tidström, för ett pris av kr. 23,000:— (kontant kr. 8,000:—, resten i in-teckningar),

samt till 35 föreningsledamöter, som bildat bolag under benämningen Bostadsbolaget Nederland, egendomen n:r 10 vid Bangårdsgatan för ett pris av kr. 150,000:—. Kontant såsom handpenning erlades kr. 15,000:— dock med avdrag av deras dittills gjorda insatser, som utgjorde kr. 5,835:—. Den resterande köpeskillingen erlades dels genom övertagande av de å egendomen vilande gamla inteckningarna, dels genom utfärdande av nya.

Härmed kan man säga, att första akten i Södra Bostadsföreningens historia är avslutad och den andra börjar i och med att de c:a 250 medlemmar, som i slutet av 1883 i föreningen kvarstodo, beslöto att på nytt inköpa byggnadstomt. Anbud saknades ej heller nu. Egendomen 42 B Falkenbergsgatan i Katarina församling skulle betinga 23,000 kronor i pris, egendomen n:r 9 Björngårdsgatan i Maria församling kr. 22,000:—. Föreningen gav styrelsen bemyndigande att inköpa den senare, men då det visade sig, att tomten var både bergig och ofri och gatan för smal för uppförande av hus, högre än 4 våningar, avstod man denna gång och beslöt invänta lägligare tillfälle. Ett sådant yppade sig rätt snart, i det byggmästaren J. M. Redtz erbjöd föreningen att köpa hans egendom n:r 3 och 4 i kv. Fatbursbrunnen med adress n:r 13 Gamla Prästgårdsgatan i Maria församling för ett pris av 40,000:— kronor. Tomtarealen utgjorde 23,531 kvadratfot (2,074 kvm.) och tomten var en hörntomt, som gränsade till Timmermansgatan. Villkoren voro acceptabla, i det att vid köpekontraktets undertecknande skulle erläggas handpenning med 5,000:— kronor. Föreningen godkände köpeavtalet och den 29 september 1883 underskrevs detsamma och betalades den överenskomna handpenningen. För den övriga skulden utfärdades inteckningar till ett belopp av 33,000 kr. I egendomen fanns en inteckningsrevers å kr. 1,600:—, som innehades av Maria församlings fattigvårdsstyrelse och en premielånerevers å kr. 325 till Stockholms stads brandförsäkringskontor för å tomten befintligt trähus, vilka reverser föreningen övertogo. Lagfarts-kostnaden för egendomen utgick med 346 kr. 70 öre.

I likhet med vad som skedde vid förra byggnadstillfället fick även nu arkitekt Cederström uppdraget att uppgöra ritningar och skisser till nybyggnaden å tomten n:r 3, och skulle ej heller denna gången nybyggnaden utlämnas på entreprenad, utan föreningen själv genom olika hantverkare utföra arbetet under arkitekt Cederströms kontrollantskap, för vilket han erhöll 150 kr. i månadsarvode. Den 14 oktober beslöts godkännande av ritningarna avseende bebyggande av tomten n:r 3 med ett 5 våningars hus å Prästgårdsgatan och ett mindre gårdshus till 4 våningars höjd inne å tomten. Det gällde att återigen skaffa penningar och lyckades styrelsen i Inteckningsbolaget erhålla ett kreditiv å kr. 75,000:—.

Arbetet sattes omedelbart i gång med jordschaktning och stensprängning, varefter grunden till husen lades av grundläggaren Aug. Johansson. Murningsarbetet utfördes av firman Carlberg och Olsson, leverantör av murtegllet var grosshandlaren J. Land; priset på murtegel var då 43 kr. per 1,000 st. I slutet av mars månad 1884 voro båda husen under tak och firades alltså det tredje taklagsölet i S. B. F:s historia. Inredningen pågick under sommarens lopp och husen voro i komplett skick lagom till inflyttningen den 1 oktober 1884. Det större huset innehåller 37 lägenheter, 2 på 2 r. och kök och 35 på 1 rum och kök. Dessutom fanns på n. b. ett badrum, som fick begagnas av hyresgästerna mot en ringa avgift; men som detta sällan togs i bruk för sitt ändamål, måste styrelsen sälja

inventarierna och i stället uthyra det till ensamboende personer. Det mindre huset eller gårdshuset innehåller 12 lägenheter, 4 på 2 rum och kök och 8 på 1 rum och kök. Å tomten är dessutom uppförd en mindre byggnad, inrymmande tvenne trättstugor med torkvindar, likaså uppfördes tvenne "avträdeslängor", som med sina spjäldörrar ingalunda utgjorde någon prydnad, men vilka dess bättre numera (1928) fått skatta åt förgängelsen i samband med införande av W. C. och ersatts med ett prydligt järnstaket i förening med små blomplanteringar.

Vid inflyttningen den 1 oktober 1884 i den nya egendomen, som till adressn:r fick 13 A Gamla Prästgårdsgatan (numera som bekant n:r 19 Prästgårdsgatan) tyckes emellertid intresset för föreningen och dess verksamhet ha betydligt slappnat, i det att endast 23 av föreningens medlemmar anmälde sig till innehav av lägenheter, de övriga lägenheterna fingo uthyras till utomstående. Revisorerna för detta år låta också syn-

nerligen pessimistiska i sin berättelse, daterad den 7 april 1885: "Då Föreningens byggnadsverksamhet inom en längre tid, om icke för alltid, torde stanna med de av föreningen uppförda hus och det ännu icke inredda femte, kunna vi ej underlåta att av flera skäl påpeka, att det mål, bostadsföreningarna sträva för, nämligen bostadsbristens avhjälpande tyckes i det närmaste vara vunnnet, vilket uttalande stödjer sig på den erfarenhet, Södra Bostadsföreningen gjort, i det att när Föreningen efter många svårigheter både i avseende på ekonomi och mödosamt arbete från styrelsens sida lyckats få sitt fjärde hus färdigt, egendomen n:r 13 A Prestgårdsgatan, som består av, det visar sig att till dessa 49 lägenheters övertagande har icke inkommit anmälan från mer än 23 ledamöter. Det femte huset, som står under inredning, kunna vi ännu ej yttra oss om, men erfarenheten torde bliva densamma." I de onda aningarnas spår kommer självbevarelsedriften, det heter nämligen i fortsättningen: "Ett annat skäl varför föreningen för närvarande borde stanna vid den byggnadsverksamhet, som nu är under utförande, är att den rastlösa verksamhet, som i allmänhet bedrivits under några år, tyckes övergå till full spekulation, som torde medföra ekonomiska brytningar, om icke rent av en kris är i annalkande, och då Föreningen genom mödosamt arbete och klok beräkning lyckats samla ett kapital, torde några åtgärder böra vidtagas, som gör, att de nuvarande medlemmarna i Föreningen få skörda någon frukt av sitt arbete. Föreningens tillgångar över skulderna uppgår till 6,248 kr. 86 öre, vilket kapital vi anse tillhöra de 221 ledamöter, som Föreningens antal nu utgör, eller fördelat mellan dessa, kr. 28:29 per ledamot. Om därför mot förmodan Föreningen skulle upplösa sig och det bleve närmare känt, att detta kapitalöverskott funnes, så kunde möjlighet inträffa, att ett stort antal personer inginge i Föreningen för att erhålla delaktighet i nämnda kapital. För att förekomma någonting dylikt tillåta sig under tecknade att till § 3 mom. 1 föreslå följande tillägg: Nyttillträdande ledamot erlägger en inträdesavgift av 30 kronor, motsvarande det belopp, varje ledamot äger i Föreningens nuvarande kapital över skuld." Det var den första spärren för eventuella nykomlingar, och den blev, som vi veta, med åren än svårare att slippa igenom.

De herrar, som utsetts att uppmäta och värdera lägenheterna, fingo denna gång göra detta arbete förgäves, ity att endast ett ringa fåtal ledamöter voro hågade att, såsom förra gången, bilda bostadsbolag och övertaga de nyuppförda egendomarna. Under våren 1885 var frågan visserligen uppe till behandling ett par gånger, men föll på grund av det ringa intresset, som i sin tur nog också till en del berodde på mindre goda konjunkturen i allmänhet.

För dem, som äro intresserade av siffror kan meddelas, att tomtarealen utgör 11,757 kvadratfot eller 1,036 kvm. Värdet härå bokfördes till kr. 24,000: — och byggnadskostnaderna för husen upptogs till kr. 121,873: 46 eller tillsammans i runt tal 145,000 kronor. Nuvarande taxeringsvärde kr. 295,000. Detta allt gäller tomten n:r 3.

I januari 1884 behandlades inom styrelsen frågan om bebyggelse av tomten n:r 4, och fick arkitekt Cederström uppdrag att hos stadens myndigheter göra förfrågan, huruvida staden vore villig inlösa den del av tomten, som behövdes för Timmermansgatans utvidgning. Det beskedet erhöles, att tomten ej fick bebyggas, förrän styckning skett. Styrelsen var villig härtill och fick också föreningens bemyndigande att på bästa sätt ordna både denna sak och byggnadsverksamhetens fortsättande även på denna tomtedel. Den gamla stötstenen var naturligtvis svårigheten att anskaffa kapital. Kassören upplyste visserligen, att det fanns c:a 40,000 kr. tillgängliga, dels kontant och dels i värdepapper, men som det ej räckte långt, fick herr Cederström i uppdrag att söka skaffa mera. Han lyckades ej i sina ansträngningar samt sade sig för övrigt för sin del hysa stor farhåga för att lägenheterna i det påtänkta huset icke komme att bli uthyrda, då det bleve för många på en plats, synnerligast som byggnadsverksamheten i trakten var mycket stor och han trodde att den skulle bliva ännu större. Mot detta invändes från optimisternas sida, att med uthyrningen vore det ingen fara, blott lägenheterna bleve praktiskt och ändamålsenligt inredda. Före tomtstyckningen hade arkitekt Cederström gjort upp ritningar till ett 5 våningars hörnhus, vilka dock ej godkändes, men sedan styrelsen gått i författning om tomtstyckning erhöles byggnadslov enligt nya uppgjorda ritningar. Så beslöt man alla olycksprofetior till trots att sätta i gång med byggande igen. Inteckningsbolaget ställde så småningom välvilligt ett byggnadskreditiv på 80,000 kr. till förfogande. På tomten befanns ett gammalt 2 våningars boningshus av trä, (den s. k. Prästgården, varefter gatan fått sitt namn), på vilket föreningen sökte få köpeanbud, men misslyckades, varför det revs och det, som gick att använda, fick gå in i det nya huset, där det kunda komma till användning. Särskilt trävirket hade en strykande åtgång vid uttorkandet av de nya lägenheterna. Grundläggaren Aug. Johansson var också här anlitad och hade ett styvt arbete med den mycket bergiga tomten för att få den i nivå med bägge gatorna och i övrigt få en stabil grund. Murningsarbetet pågick under sensommaren och hösten och utfördes av tvenne s. k. basar under arkitekt Cederströms ledning och kontroll med föreningen själv såsom byggherre. I december 1884 var huset under tak och firades alltså föreningens 4:de och, mänskligt att döma, "sista" taklagsöl. Vid detta bygge medverkade i huvudsak samma leverantörer och

detaljhandverkare som vid föregående tillfällen. Murteplet hade grosshandlare J. Land denna gång höjt till 45 kr. per tusen. Med ingången av 1885 vidtog inredningsarbetet och den 1 oktober s. å. stod det färdigt att ta emot den nya invasionen så att säga vanliga hyresgäster, ty, föreningsmedlemmarna lyste så gott som fullständigt med sin frånvaro: endast 2 st. hade anmält sig!

Huset innehåller 39 lägenheter, varav 19 bestå av 2 rum och kök samt 20 av 1 rum och kök. Dessutom finns ett enkelrum, som var ämnat till badrum, men som enligt anteckningarna: "aldrig togs i bruk för sitt ändamål, varför det inreddes och har alltid uthyrts till ensamboende personer". En av 2-rumslägenheterna har inretts och förändrats till affärslokal (hörnbutiken) och ett av rummen till en annan 2-rumslägenhet helt nyligen till strykinrättning med särskild ingång från Timmermansgatan. En fråga, som här ligger nära till hands att komma fram med, är den, vad dessa präktiga lägenheter betingade i pris? De bättre belägna "två-orna" kostade 400 kr. per år, de med något ogynsammare läge kr. 300 samt "ettorna" resp. kronor 200 och kronor 250. Som jämförelse kan nämnas att de i närvarande stund betinga, tvåorna cirka 1,000 à 850, ettorna kronor 700 à 650, höjningarna betingade dels av penningvärdets fall sedan den tiden, dels ock av de moderniseringar, som måst göras enligt tidens krav. Även å denna tomt del återfinnes en mindre byggnad i tvenne avdelningar, den ena inrymmande tvättstuga med torkvind ovanpå, den andra från början en del av de obligatoriska "hemlighuset", men numera efter vattenklosetternas införande verkstad m. m. Då granntomten blivit bebyggd, nedrevs 1904 en kortare avträdeslänga, som vette utåt denna, och ersattes med ett järnstaket, vartill grannen bidrog med halva kostnaden.

Sedan styckningen av tomten n:r 4 verkstälts, fick den återstående tomt delen n:r 12 i kvarteret. Husets n:r blev "13 B Gamla Prästgårdsgatan och 31 A Timmermansgatan". Efter omnumrering är adressen som känt numera 21 Prästgårdsgatan och 31 Timmermansgatan. Föreningen erhöll av Stockholms stad för den frånstyckade tomtremsan (2,504 kvadratfot efter ett pris av kr. 1:75 per kvadratfot jämte kr. 94:50 i utlagda relaxeringskostnader) i ett för allt kr. 4,476:50. Tomten n:r 12 i dess nuvarande skick har ett ytinnehåll av 9,270 kvadratfot (817 kvm.) och åsattes ett värde av kr. 20,000:—. Byggnadskostnaden upptogs till kr. 129,192:73 eller tillhopa i runt tal kr. 149,000:—.

Taxeringsvärdet för egendomen var under en följd av år kr. 175,000 men har sedermera höjts så att 1916 var beloppet kr. 242,000 och i närvarande stund kr. 305,000. Vad ansågo då vederbörande om det nya fina hörnhuset, som ännu i denna dag ej skäms för sig trots yngre syskon

i omedelbar närhet och busstrafik vid dess port. Jo, 1885 års revisorer säga bl. a. så här: "Som var och en torde förstå, har det icke varit någon lätt sak för styrelsen att få den sista egendomen i det solida och prydliga skick, som den nu befinner sig, emedan det varit förenat med stora svårigheter att anskaffa nödigt kapital både till nybyggnaden och till alla dem, som uppsagt sina insatta medel. De under året uppsagda medlen, som utbetalts, utgöra nämligen med räntorna ett kapital av icke mindre än 17,135 kronor 81 öre. Att det under så ogynsamma förhållanden gått för sig att få nybyggnaden fullt färdig, får i främsta rummet tillskrivas kassörens hr J. Anderssons aldrig tröttnande energi och plikttrohet samt övriga styrelseledamöters aktningvärda bemödanden".

Det tack, styrelsen rönt, blev mera i form av ord än i handling, ty samma revisorer säga i fortsättningen: "Då föreningens byggnadsverksamhet nu är avslutad och i följd härav göromålen för styrelsen betydligt minskade, tillåta sig revisorerna i föreningens intresse föreslå, att arvodet för styrelsen måtte nedsättas från kr. 1,500:— till kr. 800:—"!

Föreningens styrelse under byggnadstiden utgjordes av C. W. Tidström, ordf., C. Cederström, v. ordf., J. Andersson, kassör, P. V. Hellgren, sekr. och som v. kassör år 1884 N. Lindahl och år 1885 O. Larsson.

Några siffror ur föreningens ställning vid dessa brytningsår 1884 och 1885 kanske kunna vara av intresse särskilt för en senare generation, vilken har förmånen att slå sig ned vid dukat bord och endast kasta längtande blickar efter de innehållsrika kuvert, styrelsen med frikostig hand brukar placera vid varje medlems plats vid högtidliga tillfällen.

Föreningens tillgångar vid slutet av år 1884, däri inberäknat nybyggnaderna å tomterna, uppgingo till kr. 232,496:73, skulderna till kr. 226,247:87. Tillgång över skuld sålunda kr. 6,248:86.

Bland skulderna befunnos: delägarnas insats kr. 44,438:36, till byggmästaren Redtz kr. 18,225:—, inteckningar i tomten n:o 4 kr. 1,915:76, till Inteckningsbanken kronor 130,927:25, för byggnadsmateriel kronor 14,299:12, oinlösta växlar för materiel kr. 10,836:62, till diverse leverantörer kr. 4,932:94 samt utskylder och outtagna styrelsearvodet kr. 672:82. Då kreditivet för sista nybygget ej var tillräckligt för byggnadskostnaderna, måste under följande år nya lån upptagas. Så upptogs hos änkefru A. L. Stridbeck lån mot inteckningar i n:r 3 å 19,000 kr., hos Inteckningsbolaget 5,000 kr., i Arbetareringens Bank 10,000 kr., de båda sistnämnda mot inteckningar i n:o 12. Hos Arbetareringens bank upptogs ett växellån å 10,000 kr., delvis mot hypotek av inteckning, hos enskilda togos reverslån å 2,000 kr. samt tillfälliga lån å kr. 1,220:88. Detta år,

eller 1885, inlöstes 146 medlemsböcker med ej mindre än kr. 17,135:81, utgifter för räntor och onera utgjorde kr. 10,966:84, för leveranser utbetaltes kr. 18,748:10, inlösta växlar för byggnadsmateriel kr. 28,984:12, avlöningar m. m. kr. 42,649:—, återbetalda lån kr. 1,815:38, styrelsearvoden kr. 1,281:25 och diverse utgifter kr. 450:29. Vid 1885 års slut uppgingo tillgångarna till kr. 299,857:83, i vilket belopp egendomarna ingingo med kr. 294,576:19. Skulderna uppgingo till kr. 287,857:41, därav till medlemmar kr. 31,472:19, in-tecknings-, garanti- och premielån jämte räntor kr. 236,766:75, reverslån med räntor kr. 3,654:17, obetalda räkningar kr. 2,326:53, oinlösta växlar kr. 11,929:02, onera m. m. kr. 1,192:02 samt outtagna styrelsearvoden kr. 506:25. Tillgångar över skuld uppgick till kr. 12,000:42.

Av denna resumé över ställningen åren 1884 och 1885, då föreningens byggnadsverksamhet pågick, synes att affären icke var vidare lysande. Om någon medlem skulle intressera sig för att i styrelsens protokoll inhämta närmare kännedom om dessa års och därpå följande års verksamhet, skall han finna, att styrelsen hade ständiga bekymmer för att kunna anskaffa de medel, som erfordrades för att kunna slutföra bygget och infria alla ingångna förbindelser, att kassören allt som oftast var i trångmål för medel till inlösen eller omsättning av växlar, till inlösen av kontraböcker, ja till och med till betalning av skatten för egendomarna. Styrelsen sökte efter bästa förmåga hjälpa genom att tillskjuta av egna medel eller anskaffa nya lån och därå teckna borgen såsom för egen skuld. Av medlemmarna kunde då icke påräknas någon hjälp i svårigheterna.

Till allt detta kom, att under år 1885 ett större antal medlemsböcker skulle inlösas. Oaktat trägna uppmaningar från styrelsens sida att medlemmarna skulle kvarstå i föreningen och fortsätta med sina inbetalningar, fortsatte flykten ur föreningen, varför styrelsen såg sig nödsakad att få en reglementsförändring till stånd för att hindra densamma. Förslag om att de uppsagda medlen ej finge utbetalas förrän efter 1 år efter skedd uppsägning godkändes av föreningen, men då inte ens detta skydd visade sig tillräckligt effektivt måste tiden utökas till 2 år, d. v. s. ena hälften utbetalades efter 1, den andra efter 2 års förlopp. Under åren 1886—1888 inlöstes ej mindre än 91 kontraböcker å ett sammanlagt kapital av kr. 13,446:57. Det var alltså den hjälp, styrelsen fick av en hel del medlemmar! I våra dagar behöva vi tydligen ej frukta sådan fanflykt, det är för starka ekonomiska band, som hålla de fåtaliga medlemmarna kvar i S. B. F. utan övertalning från styrelsens sida!

Men inte nog med här ovan nämnda förhållanden, utan arkitekt Cederströms onda aningar blevo tyvärr en snar verklighet. Efter 1886 inträdde en kris å hyresmarknaden, som även drabbade denna förening, i det att

tillgången på lediga lägenheter var betydligt större än efterfrågan och, som en följd därav, svårighet yppade sig att utfå kontrakterade hyresbelopp. Dåliga konjunkturner med mindre goda arbetstillfällen hämmade inflyttningen till huvudstaden en tid framåt, arbetslönerna sjönko, hyrorna sjönko och många lägenheter fingo stå outhyrda. Betecknande för tiden är, att vid ett styrelsesammanträde den 6 juli 1885 kassören anmälde, att ej mindre än 23 hyresgäster inom egendomen n:r 13 A Prästgårdsg. uppsagt sina hyresavtal och att 3 st., vilka voro ledamöter, uraktlåtit betala hyran! För att ej 2 rums lägenheterna skulle stå tomma, måste dessa esomoftast delas upp, så att det ena rummet med köket uthyrdes för sig och det andra rummet såsom enkelrum. Man fick vara tacksam att få hyran månadsvis i stället för kontrakterat kvartalsvis. Herr Hellgren säger i sina anteckningar om denna ledsamma tid: "tråkigheter uppstodo med en del hyresgäster, emedan de voro mycket fordrande och pockande men ej så punktliga att betala hyran, andra åter kunde lämna lägenheten i sådant skick, att den måste grundligt renoveras innan den ånyo kunde uthyras. Flerfaldiga gånger hände det att lagsökning måste uttagas på hyresgäster för att få dem avhysta, såvida de icke begagnade sig av den då rådande seden att rymma från hyran. — Först omkring tiden av år 1897, då den stora Konst- och Industriutställningen i Stockholm ägde rum, började konjunkturnerna att ljusna och bättre tider stundade även på bostadsmarknaden." I nämnda anteckningar säger han vidare: "Så småningom övervunnos alla hinder och styrelsen kunde i ro betala föreningens skulder till sina kreditorer. Den bästa hjälpen härvid var den goda kredit, föreningen lyckats förskaffa sig och bevarades bl. a. genom kassörens ordningssinne, redbarhet och punktlighet. Ett yttrande må i detta sammanhang omnämnas, nämligen det, som fälldes av en av de vid föreningens sista taklagsfest inbjudna leverantörerna, då han föreslog en tacksamhetens skål för föreningen och lyckönskade den till det vunna resultatet med de enkla orden: Södra Bostadsföreningen är ett mönster bland föreningar i affärer, ty där behöver man ej befara att det klickar med betalningen i rättan tid mot vad förhållandena äro inom andra föreningar. I detta för föreningen så smickrande omdöme instämde livligt de övriga inbjudna gästerna. Styrkan i det hela låg däri, att krediten väl värdades, så att den fick bibehållas och dessutom det, att det rådde en god kamratanda och ett gott samarbete styrelseledamöterna emellan, varförutan föreningen ej kunnat utveckla sig till den ståndpunkt i ekonomiskt hänseende, den nu innehar. Den har sålunda undgått så många andra dåtida bostadsföreningars vanliga öde: upplösning och avveckling. I stället står Södra Bostadsföreningen med sina ringa insatser och hjälp från sina ledamöter i nuvarande stund på en solid och säker

grund. Om de män, som vid den tiden tillhörde styrelsen och vilka nästan alla skattat åt förgängelsen, kunde stå upp och få se sitt verk så framgångsrikt, skulle de säkerligen känna sig mycket stolta däröver."

Och häri måste vi giva herr Hellgren rätt!

År efter år knaprades av på skulderna och föreningens ekonomi blev allt bättre. Att här angiva tablåer över föreningens affärsställning exempelvis vid de olika 10-årsperiodernas slut, hade nog varit av intresse, men torde av flera skäl vara onödigt, om ej rent av olämpligt, utan hänvisas intresserade medlemmar att taga del av de tryckta revisionsberättelserna för de olika åren, vilka ännu finnas i behåll hos såväl styrelsen som en del enskilda ledamöter. Ett litet stickprov ur revisionsberättelsen för år 1898 kanske dock inte kunde skada för att belysa, vad som nyss sagts om den sakta med säkra amorteringen å skulderna: "Blickar man tillbaka på den gångna tiden, så finner man att denna förening även haft stora svårigheter att bekämpa, men vi hoppas, att den svåraste tiden nu är övervunnen och föreningen kan till stor del vara betryggad på grund därav, att intecknade skuldförbindelser å kr. 25,000 infriats, reverser och tillfälliga lån till stora belopp inlösta samt ledamöternas kapitalandelar med ränta kunnat infriats, så att föreningens numerär, som uppgick till 465 nu endast är 47, därav 34 aktiva medlemmar. Under sådana förhållanden få vi lyckönska föreningen till det goda resultatet". — Instämmes! — Vi nöja oss f. ö. med att konstatera, att föreningen sedan dess gått från klarhet till klarhet och finanserna stadigt förbättrats, om ock vid ett och annat tillfälle det blivit tillfällig ebb i kassan med anledning av att någon genomgripande förändring till det bättre måst å egendomarne på grund av tidens krav ske. Det har då varit den lättaste sak i världen att skaffa nödigt kapital, Södra Bostadsföreningen är ett gott namn i bankerna och hos enskilda!

Av dessa nämnda moderniseringar må nämnas först inledande av kokgas i alla kök jämte luftledningars dragande från avloppsrören; detta skedde år 1901 och kostnaden härför blev kr. 2,782:86.

År 1904 genomgingo fastigheterna en grundlig renovering med omputsning av fasaderna åt gata och gård, en massa inre målningsarbeten utfördes, en del avträden på gården flyttades upp på vinden på grund av förut omtalade bebyggelse av granntomten, samt en del plåtslageriarbeten utfördes, vilket allt tog ett djupt hål i kassan eller kr. 8,604:—.

År 1914 infördes en nyhet, som mottogs med entusiasm av hyresgästerna, nämligen elektrisk belysning såväl inom lägenheterna som i förstugorna samt elektrisk ringledning i stället för de hederliga men klumpiga tryck-

knapparna i sina stora porslinsfodral. Särskilt prisades det elektriska ljuset under krigsåren, då fotogen var en svåråtkomlig vara. Denna elektrifiering drog en kostnad av kr. 8,204:86.

År 1926 kom den hittills största och dyrbaraste förändringen till det bättre, av hyresgästerna hälsad med samma tillfredsställelse som elektriska ljuset, nämligen vattenklosetters installerande till i det närmaste samtliga lägenheter. Detta tidsödande och besvärliga arbete drog en kostnad av kr. 44,529:59 eller i runt tal kr. 516 per w. c.

För att egendomarna enligt nutida begrepp skola vara fullt "up to date", fattas egentligen endast hiss och värmeledning. Den senare frågan var uppe vid förra årsmötet på grund av motion, men föll, enär föreningen ansåg sig böra hämta sig efter de stora utgifterna för w. c.-anläggningen. Styrelsen lovade återkomma till saken, när den ansåg tiden härför mogen. Vad hiss beträffar, är det ingen fordran på någon sådan från hyresgästernas sida; dessutom är det förenat med stor svårighet att finna lämplig plats för densamma inom egendomarna, utan skulle det i så fall bli utanför husen åt gårdssidan, något som skulle skämma de numera ljusa och trevliga gårdarnas utseende, vadan saken tillsvidare får förfalla.

I övrigt har det legat styrelsen och vice värdar varmt om hjärtat att ständigt se till, att där brister uppstått, de så gott som omedelbart avhjälpas, då de ansett, att man i längden förtjänar på ett sådant förfarande. Egendomarna ha därigenom alltid varit i väl vårdat och fullgott skick såsom få här i staden. Sedan de förut omtalade svåra åren i föreningens tillvaro gått till ända, har det varit en lätt sak att hyra ut, och därtill har nog varit en starkt bidragande orsak just denna, att allt så noggrannt underhållits, ja nu sedan många år tillbaka stå folk, bildligt talat, i kö för att få hyra hos S. B. F. Vid en eventuell försäljning t. ex., inverkar ju en sådan sak oerhört fördelaktigt från föreningens sida sett på priset. På tal om försäljning, har denna fråga varit uppe vid flerfaldiga tillfällen, första gången redan 1896, sedan 1899, 1900, samt sista gången 1912. I alla fallen har det varit enskilda förslagsställare som kommit med olika skäl, att egendomarna ej burit sig, att det varit för dålig ränta på penningarna, gynnsamma försäljningstillfällen o. s. v., men saken har alltid fått röna motstånd från styrelsens och övriga medlemmars sida, detta motstånd desto starkare, ju bättre föreningens finanser med åren blivit. Sedan varje medlems andel höjdes från kr. 1,000:— till kr. 4,000:— utan något åtgörande från dennes sida har saken åtminstone ej offentligt varit på tal.

Föreningens medlemsantal, som under de första åren varit uppe i högst 465, är i närvarande stund endast 28, vilkas innestående kapital i före-

ningen utgör kr. 112,000: —. Från år 1886 har ingen ny ledamot ingått. De äldsta medlemmarna äro herrar N. Lindahl, O. Eriksson och F. L. Nilsson, alla med inträdesåret 1879.

I spetsen för föreningen har enligt föreningens stadgar stått en styrelse, som under åren 1879—1882 bestod av 7 medlemmar, under 1883—1901 av 5 samt fr. o. m. år 1902 av endast 3. — Ordförandeposten har under de gångna åren bekläts av följande ordinarie innehavare i nu nämnd ordning: baptistpastorn A. Wiberg, snickaremästare C. E. Jonsson, bokbindarmästare C. W. Tidström, arkitekten C. Cederström, verkmästaren A. P. V. Höökenberg samt sedan föregående årsmöte verkmästaren Nils Lindborg. Bland dessa har hr Cederström fungerat som ordförande i 20 1/2 år. Han var ju föreningens egendomars skapare på papperet och delvis även i verkligheten genom sitt kontrollantskap. Lugn och sansad skötte han oväldigt klubban vid sammanträdena, och blev diskussionerna allt ibland för långtrådiga, förvandlades föredragningslistan framför honom under hans vana tecknarhand till ett litet porträtt av någon bland de närvarande eller dylikt.

På den i allo gemytliga 20-årsfesten, som firades den vackra söndagen den 18 juni 1899, hölls hyllningstal i versifierad form för alla vederbörande, och den del, som kom på hr Cederströms lott löd så här:

”Den mannen, som har klubban fört
på sammanträdena
just den, som vi så gärna hört,
han skall ett tack här ha.
Jag vågar säga utan prut,
han borde ha beröm,
och därför paus en minut,
stor tack, herr Cederström!”

Efter honom kom herr Höökenberg till ordförandeposten, vilken han innehade till sin död 1927, alltså i nära 26 år, rekordet hitintills. Att han var en avhållen styrelsemedlem och aktad ordförande framgår bland annat därav, att han vid årsmötet 1908, han hade då tillhört styrelsen i 20 år, uppvaktades av föreningen med en kontant gåva å kr. 300 i guld, inlagda i en miniatyrspetskula jämte graverad silverbägare, samt på sin 75-årsdag 1927. Han spred alltid gemyt kring sig då han som värd vid de festliga samkvämen efter de allvarliga förhandlingarnas slut med småleende min och guldmedalj på bröstet bjöd medlemmarna taga plats vid de rikligt dukade borden å Restaurant Vega, Pelikan m. fl. ställen.

Bland övriga funktionärer märka vi den i denna lilla broschyrs början omnämnde typografen P. V. Hellgren, som under 33 1/2 års tid innehade sek-

reterarebefattningen. Vid sammanträdena hade han lika flitigt bruk av snusdosan som av pennan, och för den senares arbetsamhet fick han beröm av bland annat 1884 års revisorer, (han började i april 1884 som sekreterare): "Protokollen ha varit väl förda, så att icke endast besluten utan oftast även vars och ens uttalade åsikt i de olika frågorna blivit antecknade. Sekreteraren har därför vid fullgörandet av sitt uppdrag ej lämnat någon möda ospard, vilket omdöme även gäller övriga styrelsens ledamöter." Det var annat betyg det än hans företrädare fick, ty i revisionsberättelsen året förut står: "Ur föreningens väl något knapphändiga protokoller...". Hans honnör vid ovannämnda tillfälle lydde:

"Att skriva långa protokoll
är minsann icke gott,
man höra skall åt alla håll
och pennan sköta blott.
Ja, därför Hellgren hyllas bör
för att han skriva kan
de protokoll så, som han gör,
en skål för denne man!"

På grund av sin omtanke om föreningen, och hans vilja, att densamma skulle vara som en enda stor familj, kallades han gemenligen "fader Hellgren".

En annan, som också hade det strävsamt och mycken huvudbry var föreningens mångåriga kassör typografen J. Andersson. I tjänstetid var han ej långt efter hr Hellgren, han stod på sin post i 29 ½ år. Revisionsberättelserna, i synnerhet de svåra årens, överflöda av tacksamhet och beröm över hans sätt att sköta finanserna. I med- och motgång lika, vid allvarliga sammanträden eller festliga tillfällen, vid de dåliga eller goda hyresuppbörderna hade han huvudet på sned men alltid kallt, och spelade ett halvt sardoniskt löje på hans läppar. "Kassis", så var hans smeknamn inom styrelsen, hyllades med denna vers vid nyssnämnda tillfälle:

"Att sköta kassan är ej lätt,
det fordrar karaktär,
men en, som sköter pengar rätt,
den mannen ha vi här.
Hans namn är Andersson, Ni vet,
och nu så tycker jag,
att han för all sin ärlighet,
skall hyllas uti dag!"

Uttalande om nu levande förtroendemän inom föreningen överlämna vi åt kommande "historieskrivare" att göra, vi nöja oss med att uppräknas deras namn och befattning:

Styrelsen: herr Nils Lindborg, ordförande, herr F. L. Nilsson, kassör,
herr Wilh. Lidmark, sekreterare.

Revisorer: herr Nils Lindahl, herr F. A. Thalén, fröken Hilma
Nilson.

Vice värd: herr O. Eriksson.

Samarbetet inom styrelsen har nästan utan undantag varit mycket gott och samma har förhållandet varit mellan styrelsen och föreningen i övrigt. Vi uttala den förhoppningen, att detta goda samförstånd åt alla håll allt framgent måtte få fortsätta, så länge Södra Bostadsföreningen existerar. Vi kunna ej underlåta att här saxa några rader i de rörande slutord till föreningens medlemmar, herr Hellgren strax före sin bortgång samman-skrev med tanke på en blivande femtioårsfest: "Som en var av föreningens medlemmar känner till, har jag i min mån och med min ringa förmåga sökt att verka så gott jag kunnat. De idéer och uppslag, jag framfört, ha varit förestavade av min önskan att gagna föreningen och dess framgång och ha de välvilligt mottagits. Grunden för det hela har varit att stiffta frid och lugn; det har lyckats omsider och målet har nåtts, som jag strävat för, att få föreningen till en enda stor familjekrets. Därför, hållen alltid frid och endräkt inom föreningen! Hållen I detta, då kunnen I vara trygga och se framtiden an med gott mod.

Mitt råd till Eder är, att Ni ej skola skingra Edra egendomar utan behålla dem. Med stor möda och mycken omsorg har det lyckats att hittills behålla dem. De giva numera lön för mödan."

Stockholm i mars 1929.

Uno Thalén,
enl. uppdrag.

